

А середнім і малим машинобудівним підприємствам, на нашу думку, доцільніше скористатись послугами незалежних аудиторів і аудиторських фірм, адже прибутки у них, зазвичай невеликі, а витрати на зовнішній аудит менші, ніж на утримання відділу внутрішнього аудиту.

Література

1. Бібік Н., Кадничанський М. Внутрішній аудит в системі корпоративного управління акціонерного товариства: залежність та упередженість // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2006. – № 5-6.
2. Білуха М.Т. Курс аудиту : підручник. – К. : Вид-во "Вища шк." – Знання, 1998. – 574 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Аудит : підручник для студ. спеціальності "Облік і аудит" ВНЗ. – 2-е вид. [перероб. та доп.]. – Житомир : ПП "Рута", 2002. – 672 с.
4. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту : підручник. – 2-ге вид. [випр. і доп.]. – К. : Вид-во "Академвидав", 2007. – 464 с. (Альма-матер).
5. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Вид. 2006 р. : пер. з англ. О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Кулікова. – К. : ТОВ "ІАМЦ АУ "СТАТУС", 2006. – 1152 с.
6. Потопальська ГГ. Зовнішній та внутрішній аудит в Україні // Український соціум. – 2005. – № 1(6). – С. 93-100.
7. Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М. Організація і методика аудиту : підручник. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 295 с.

УДК 336. 71:005.334] (477)

Доц. І.С. Скоропад, канд. екон. наук;

ст. викл. В.В. Турко; студ. Н.І. Матійців – НУ "Львівська політехніка"

ПОТРЕБА ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ СЕКТОРОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В ТЕПЕРІШНІХ УМОВАХ

Розглянуто та обґрунтовано сутність поняття антикризового управління комерційних банків, досліджено потребу та доцільність застосування антикризових заходів у банківському секторі економіки України. Встановлено, що для того, щоб позбутися економічної кризи в Україні спочатку потрібно оздоровити національну банківську систему. Це можна виконати за рахунок істотних змін в економічній політиці держави та узгодженої антикризової програми.

Ключові слова: банківський сектор, антикризове управління, рання діагностика банкрутства, криза.

Assoc. prof. I.S. Skoropad; senior lecturer V.V. Turko;

stud. N.I. Matiyev – NU "Lviv'ska Politekhnik"

Necessity and economic essence of anticrisis management by bank sector of national economy in present conditions

The article considers and grounds the essence of the notion of anticrisis management of commercial banks, and it is investigational necessity and expediency of application of anticrisis measures in the bank sector economy of Ukraine. It is set that in an order to be delivered from an economic crisis in Ukraine at first it is needed оздоровити the national banking system. It can be executed due to substantial changes in the economic policy of the state and concerted anticrisis program.

Keywords: bank sector, anticrisis management, early diagnostics of bankruptcy, crisis.

Постановка проблеми. Сьогоднішня фінансово-економічна криза, яка охопила всю Україну та світ, говорить про те, що у грошово-кредитній політиці допущено серйозних помилок, через що вона не відповідає вимогам економічного життя.

Керівники і власники банків, які ще вчора вимагали мінімального втручання держави в фінансову діяльність банків, сьогодні в умовах кризи змінили свою думку на протилежну. Такі керівники сьогодні чекають фінансової підтримки та поради з боку держави.

Сучасна економічна та фінансова криза, яка вибухнула останнім часом, розорює компанії, банки, страхові організації, підприємства, які закриваються, і звільняють робітників, позбавляючи широкі верстви населення праці й засобів до існування.

Економічна криза в Україні почалася з проблем у банківському секторі. Ліквідність банків в Україні щодня ставала все меншою, що призвело до панічних настроїв населення, яке тримало свої кошти в банківських депозитах, що ще більше погіршило ситуацію. На сьогодні в 11 банках діє тимчасова адміністрація. Та, за прогнозами представників МВФ і Міністерства фінансів США, близько 50 українських банків можуть потребувати запровадження тимчасової адміністрації

Наша банківська система перебуває у скрутному становищі, далі зменшується ліквідність, не припиняється відплив депозитів. Тому здійснення антикризового управління на сьогодні дуже актуальне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема економічної кризи в Україні й антикризовому управлінні в банківському секторі економіки присвячені роботи таких учених, як Р.А. Павлов [4], І. Кравченко та Г. Багратян [7], В. Міщенко та А. Сомик [5], О. Білорус [1]. Їхній аналіз здебільшого висвітлює вплив світової кризи на кризу в Україні, та не виділено економічної сутності кризи та антикризового управління в банківському секторі національної економіки та потреби в антикризових заходах.

Метою статті є визначення сутності антикризового управління та дослідження національної банківської системи на предмет доцільності застосування антикризових заходів.

Виклад основного матеріалу. Поняття "криза" – одне з найскладніших, яке має багато змістових відтінків інтерпретацій та сутнісних характеристик. Цей термін походить від грецького Krisis – різкий перелом, тяжкий перехідний стан, крайня точка падіння, гостра нестача, невідповідність [2]. Е. Коротков вважає, що "**антикризове управління**" – це управління, яке ґрунтується на передбаченні загрози кризи, аналізі її ознак заходів щодо зниження негативних наслідків і використання її чинників для подальшого розвитку.

У найзагальнішому вигляді під антикризовим управлінням варто розглядати таке управління, яке буде запобігати або пом'якшувати кризові ситуації. Щодо такого тлумачення суті антикризового управління запропоновано диференціювати такі підвиди:

- 1) передкризове управління, яке здійснюють для своєчасного виявлення та вирішення проблем (прийняття рішень) для запобігання кризи;
- 2) управління в умовах кризи, який визначає стабілізацію нестійких станів і збереження керованої системи;
- 3) управління процесами виходу з кризи, яке здійснюють для мінімізації втрат і втрачених можливостей під час виведення з кризи [3].

До передкризового управління можна віднести ранню діагностику банкрутства, яка є складовою антикризового регулювання банківського сектору національної економіки.

Висновок про стійкість зроблено на основі сукупності результатів, отриманих під час аналізу фінансового стану банку за такими напрямками:

- динаміка нарощування власних засобів (капіталу) банку;
- рівень прибутковості та рентабельності банківських операцій;
- якість активів і ресурсів банку;
- рівень менеджменту та маркетингу в банку.

Рання діагностика проблемності в банках повинна відповідати таким вимогам:

- результати ранньої діагностики повинні бути критерієм оцінки якості управління банком;
- рання діагностика повинна відповідати вимогам фінансової стратегії банку, що забезпечує ефективне управління ризиком банкрутства;
- рання діагностика повинна характеризуватися, як на якісних, так і на кількісних характеристиках діяльності банку та використання результатів усіх форм фінансового аналізу;
- форми та методи ранньої діагностики повинні бути універсальні і застосовуватися для банків на будь-якій стадії їхнього розвитку;
- рання діагностика повинна підпорядковуватися меті та завданням банківського нагляду;
- система показників, яку використовують для ранньої діагностики, повинна мати високий рівень формалізації та меншою мірою залежати від індивідуальних особливостей банку [4].

Основним критерієм, за яким можна визначити стабільність банківської системи є її ліквідність. Ліквідність банківської системи є її динамічним станом, який забезпечує своєчасність, повноту та безперервність виконання всіх сукупних зобов'язань банків та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки країни.

За останні два роки найменший рівень вільної ліквідності спостерігають за станом на 1 листопада 2008 р.: вільні резерви перевищили рівень обов'язкових резервних вимог лише на 17,1 % порівняно з 87,4 % на 01.10. 2008 р., зменшився при цьому на 9,1 млрд грн. Така ситуація свідчить про зміну в Україні структурної позиції профіциту ліквідності банківської системи її структурним дефіцитом у наслідок світової фінансової кризи [5].

Кандидат економічних наук, доцент Львівського інституту банківської справи Віталій Рисін назвав шість основних аспектів, в яких проявляються наслідки світової фінансової кризи для національної банківської системи:

- 1) зниження довіри населення до банків;
- 2) серйозні труднощі українських банків пов'язані з поверненням значних зовнішніх запозичень;

- 3) наслідком фінансової кризи стала нестабільність на валютному ринку;
- 4) криза істотно вплинула на підвищення процентних ставок за кредитами;
- 5) наслідком кризи є той факт, що у всьому світі порятунок фінансових установ став завданням держави – вона вливала бюджетні кошти, а також брала комерційні банки під свій контроль. З огляду на політичну ситуацію в Україні важко сказати, чи зможе держава врятувати банківський сектор за умов поширення кризових явищ;
- 6) криза може призвести до укрупнення банків в Україні, оскільки дрібні банки просто не впораються з проблемами [6].

На нашу думку, основний пакет заходів щодо стабілізації та виведення з кризи банківського сектора має проводити НБУ, але уряд не повинен діяти самостійно щодо фінансової політики. Уряд повинен узгодити свою фінансову політику з НБУ і разом використати ті інструменти, які б доповнювали одне одного й ефективно виводили банківську систему з кризи. На думку Ірини Кравченко та Гранта Багатрян, основу грошової політики НБУ має становити плаваючий ринковий курс гривні щодо долара та євро.

Кредитна політика НБУ, з урахуванням прагнення до мінімізації безробіття, має бути спрямована на стимулювання інвестицій. Не можна різко зменшувати відсоткові ставки (зважаючи на небезпеку зростання інфляції) або ж тримати їх на високому рівні (штучне охолодження економіки в період низької економічної активності також приховує руйнівні наслідки). Кредити потрібно давати, причому доступні. Проте банки повинні вибирати інвестиційні, перспективні напрями.

Податкову політику потрібно змінити, зменшивши рівень національного податкового тягара. До чинної податкової системи варто застосувати гнучкий підхід, щоб не допустити різкого спаду поточного споживання і стимулювати національного виробника. Бюджетна політика повинна тонко реагувати на виклики кризи. Держава має знайти кошти на фінансування стратегічних інвестицій, не допускати серйозної заборгованості соціальних виплат, заробітної плати, розширити продаж державних цінних паперів, а в разі потреби йти на збільшення обсягів внутрішнього боргу.

Нагромадження та інвестиції. У період кризи неприпустимі будь-які соціально популістські обіцянки за будь-якого значення інфляції на найближчих 6-12 місяців. Треба чітко усвідомити: зафіксовані на цей момент соціальні виплати і так уже під загрозою. За таких умов неминучими є відносно розширення частки і значення державних інвестицій, застосування заходів щодо збільшення валових нагромаджень, участь держави в інвестиційних програмах великого бізнесу та активне заохочення бізнес-ініціатив підприємств.

Зайнятість. Низький рівень безробіття в докризовий період 6,4 % дає підстави сподіватися, що Україна зможе його витримати на рівні 10 %. Для цього не можна допускати, насамперед, масового скорочення у державному секторі, розширити сферу застосування громадських робіт, збільшувати тривалість і обсяги виплат із безробіття, активізувати роботу служб зайнятості, посилити боротьбу із практикою необґрунтованих масових звільнень з боку приватних компаній [7].

Висновки. Після здійсненого дослідження можна зробити висновок, що українська банківська система перебуває в складному становищі. Ліквід-

ність банківської системи погіршується, а саме відбувається відтік депозитів, кредити не надають, що сприяє дефіциту обігових коштів у реальному секторі економіки. Тому антикризове управління банківським сектором національної економіки, негайно мають здійснювати законодавчі, виконавчі та контролюючі органи влади.

На нашу думку, щоб банківський сектор економіки України вийшов із кризи потрібно:

- відновити довіру населення до банківської системи;
- запобігати поширенню неправдивої та негативної інформації про банки через ЗМІ;
- узаконити бартерні розрахунки між банком та його клієнтами (тобто надати законні підстави позичальникам банків розраховуватися товарами з банками, і банкам розраховуватися за вклади також товарами за згодою сторін);
- стимулювати утворення фірм, які б займалися секюритизацією боргів перед банками, що б покращило ліквідність банківської системи (тобто перетворювати заборгованість перед банками на ліквідні цінні папери);
- удосконалити аналіз фінансового стану суб'єктів, які подали заявку на отримання кредитних коштів.

Отже, для того, щоб позбутися економічної кризи в Україні спочатку потрібно оздоровити національну банківську систему. Це можна виконати за рахунок істотних змін в економічній політиці держави та узгодженої антикризової програми.

Література

1. **Олег Білорус** Сучасна світова фінансово-економічна криза як прояв тотальної кризи системи глобалізму // [Інтернет ресурс].
2. **Лігоненко Л.О.** Антикризове управління підприємством : підручник. – К. : Національний торговельно-економічний університет, 2005. – 125 с.
3. **Штангрет А.М.** Антикризове управління підприємством : підручник. – Львів : Українська академія друкарства, 2008. – С. 64-65.
4. **Павлов Р.А.** Рання діагностика банкрутства в системі антикризового регулювання банківського сектору національної економіки // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 4 (70). – 2007. – 107 с.
5. **Володимир Міщенко, Анжеліка Сомик,** Ліквідність банківської системи України: сучасний стан, чинники та напрямки підвищення ефективності регулювання // Вісник НБУ. – січень 2009. – 34 с.
6. **Микола Пацера.** Світова фінансова криза та її наслідки для банківської системи України // Вісник НБУ. – січень 2009. – 19 с.
7. **Ірина Кравченко, Грант Багратян.** Криза та регулювання фінансової системи: уроки та перспективи // Вісник НБУ – січень 2009. – 22 с.

УДК 330.341.1

*Аспір. С.С. Тригоб'юк¹ – НУ "Львівська політехніка",
Інститут економіки і менеджменту*

ЛІДЕРСТВО В СУЧАСНОМУ СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ

Розглянуто теоретичні аспекти лідерства в контексті розвитку стратегічного планування. Проаналізовано основні якості лідерів у сучасному світі, виявлено тенденції розвитку лідерства, запропоновано розроблення системи лідерства. Наведено основні кроки для її формування в організації.

¹ Наук. керівник: проф. Ж.В. Поплавська, д-р екон. наук – НУ "Львівська політехніка"